

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

نگاهی به توسعه صنایع آبمیوه و کنسانتره

کشور

(چهل سالگی انقلاب اسلامی)

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

- وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: تبنا صالحی

□ نکات برجسته:

- تولید صنعتی آبمیوه در کشور از حدود سال ۱۳۵۰ آغاز گردید و تا قبل از انقلاب اسلامی ۳ کارخانه در کشور مشغول به کار بودند.
- هم‌اکنون ۱۱۰ واحد تولید مستقیم آبمیوه و کنسانتره در کشور وجود دارد و این بخش به توسعه چشمگیری در زمینه تولید و صادرات دست‌یافته است.
- ساخت ماشین‌آلات با کیفیت و سرعت بالای صنایع آبمیوه‌سازی، با استفاده از مهندسی معکوس، به دست مهندسان داخلی با قدرت صادراتی به بسیاری از کشورها، انجام پذیرفته است.

□ مقدمه

صنایع تبدیلی، در واقع مکمل بخش کشاورزی در زنجیره صنعتی غذا، به شمار می‌آید و تاثیر مستقیم بر ارزش افزوده می‌گذارد. در ایران به دلیل وجود تنوع آب و هوایی و محصولات منحصر به فرد کشاورزی، از یک طرف و از بین رفتن بسیاری از این محصولات در اولین مراحل تولید، از سوی دیگر، وجود صنایع تبدیلی اهمیت دوچندانی پیدا کرده است. در سال‌های اخیر، شاهد رشد این صنایع در بسیاری از نقاط کشور، با همت جهاد کشاورزی و سایر دستگاه‌های مربوطه بوده‌ایم، اما هنوز راه درازی باقیست. پژوهش حاضر، در همین راستا، نگاهی دارد به پیشرفت صنعت تبدیلی آبمیوه و کنسانتره کشور، به خصوص در سال‌های پس از انقلاب.

بخشی از کار اختصاص دارد به موضوع ساخت و تولید ماشین‌آلات این صنعت، که در سال‌های اخیر، در کشور انجام می‌شود و حتی به پتانسیل صادراتی نیز رسیده است و می‌تواند ارزآوری فراوانی برای کشور ایجاد کند. با تشکر از مهندس مهرداد شمس مولوی، از تولیدکنندگان برجسته کشور که در مصاحبه‌ای در تاریخ ۱۳۹۷/۰۸/۲۰، ما را در تهیه این مطالب یاری نمودند.

توسعه صنعت آبمیوه و کنسانتره

تولید آبمیوه در ایران به صورت صنعتی، به دهه پنجاه برمی‌گردد. این صنعت در سال‌های ۵۴ - ۱۳۵۰ با رشد خوبی معادل ۷۴ درصد روبرو گردید.

از مهم‌ترین دستاوردهای سال‌های پس از انقلاب، رسیدن تعداد ۳ کارخانه بازسازی آبمیوه، به ۱۱۰ واحد تولید مستقیم در کشور است.

یکی از کارخانجات معروف، در سال‌های قبل از انقلاب اسلامی، شرکت پاکدیس بود که در سال ۴۹ تاسیس و در سال ۵۳ بهره‌برداری شد. پس از انقلاب اسلامی از واحدهای پیشکسوت و صاحب نام تولید آبمیوه که در

اوایل دهه شصت احداث گردیدند، می‌توان به شرکت شهد ایران، سارونه، سن ایچ و تکدانه اشاره کرد که هم- اکنون از صادرکنندگان عمده منطقه، به‌شمار می‌آیند و بازارهای هدف صادراتی مناسبی برای کشور ایجاد کرده‌اند.

قبل از انقلاب عمده مواد تولید آبمیوه منجمله کنسانتره و پاکت‌های بسته بندی از خارج وارد می‌شد ولی هم- اکنون ایران یکی از تولیدکنندگان و صادرکنندگان مطرح انواع کنسانتره و آبمیوه از نظر کیفی و کمی در منطقه و دنیا می‌باشد و به‌دلیل تنوع انواع میوه جات و تجربیات کسب شده در طی سال‌ها، دارای صادراتی بیش از ۱۱۰ میلیون دلار، در سال ۹۴ بوده و این میزان پتانسیل صادراتی، تا حدود ۳۷۰ تا ۴۰۰ میلیون دلار نیز دارد، منوط به اینکه همکاری دستگاه‌های دولتی و ذیربط و همچنین شرایط تولید میوه در کشور، مطلوب باشد.

البته بدنیست در کنار همه این مطالب، به برخی مشکلات موجود، که مانع از افزایش هرچه بیشتر تولید و صادرات این محصول ارزآور به کشور می‌باشد، از جمله: کم بودن نقدینگی واحدهای تولیدی، مشکلات اخذ تسهیلات بانکی، بالا بودن قیمت مواد اولیه، کیفیت پایین میوه، سامانه ضعیف حمل و نقلی و مشکل تبادل ارزی، نیز اشاره کرد، که در صورت ترفیع این مشکلات می‌توان شاهد افزایش صادرات و ارزآوری، به کشور بود.

معاونت ساسی

ساخت ماشین‌آلات تولید آبمیوه و کنسانتره در کشور

پس از انقلاب اسلامی، با پیشرفت علمی، در کشور و به همت پرورش مهندسان با استعداد، توسعه صنایع غذایی، به صورت چشمگیری اتفاق افتاد، تا جایی که کشور، در بسیاری از زمینه‌ها به خودکفایی یا کاهش وابستگی دست یافته است.

یکی از این نمونه‌ها، ساخت ماشین‌آلات با کیفیت و سرعت بالای صنایع آبمیوه‌سازی، با استفاده از مهندسی معکوس، به دست مهندسان داخلی می‌باشد. این ماشین‌آلات در صنایع مذکور، حرف اول را می‌زنند.

کشور هم‌اکنون، در زمینه ماشین‌آلات صنایع آبمیوه‌سازی قدرت صادرات پیدا کرده است.

مهمترین شرکت‌های سازنده ماشین‌آلات صنایع آبمیوه:

در این بخش، مهم‌ترین شرکت‌های داخلی در زمینه تولید و صادرات این ماشین‌آلات صنعتی، که بیشترین تعامل را با کارخانه‌های آبمیوه و کنسانتره ایران دارند، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱- شرکت رباط مخزن یکی از شرکت‌های بزرگ داخلی می‌باشد که بیشترین ساخت و ساز ماشین‌آلات و نصب و راه اندازی کارخانجات لبنی و کنسانتره را در داخل و خارج از کشور انجام داده است. رباط مخزن در سال‌های اخیر، در زمینه مواد غذایی با کشورهای حاشیه خلیج فارس، ترکیه و آسیای میانه در ساخت، نصب و راه اندازی کارخانجات فعالیت داشته که در جهت بالا بردن امکانات و کیفیت تولیدات کارخانه تکمیل دستگاه‌ها و سایر امکانات برای جذب تکنولوژی روز موثر بوده است.

۲- شرکت صنعتی لینگر در سال ۱۳۶۰ در شهر مشهد تاسیس شد. از آن زمان، تاکنون، این شرکت علاوه بر بازار داخل، صادرات فراوانی به کشورهای خاورمیانه داشته است.

دستگاه‌های دربندی این شرکت، در صنایع مختلفی همچون کنسروسازی، آشامیدنی‌ها، شیمیایی، روغن‌های خوراکی و صنعتی استفاده می‌گردد. آلیاژهای برنز، چدن و آلومینیوم به‌وسیله شرکت‌های معتبر ایرانی ریخته‌گری می‌شوند. هم‌اکنون این شرکت، بعد از ۲۸ سال تجربه و ساخت ۶۰۰ دستگاه دربندی قوطی، قادر است، با سازندگان اروپایی رقابت کند و از سال ۱۳۶۹ تا کنون دستگاه‌های آن، به کشورهای مختلفی همچون فرانسه، آلمان، اردن، رومانی، روسیه، ترکیه، عربستان سعودی، اسپانیا، ترکمنستان، امارات متحده عربی، عراق، سوریه، لبنان، یمن، سنگاپور، مالزی و نیوزیلند صادر شده است. این شرکت، بعد از کشورهای سوئیس، آلمان و ژاپن در رتبه چهارم تکنولوژی دستگاه دربندی و کیوم دنیا قرار گیرد. از سال ۱۳۷۶ شرکت لینگر با همکاری شرکت کوشش کاران توانسته است پروژه‌های مشترک برای محصولات مختلف همچون رب، روغن‌های خوراکی و صنعتی آبمیوه و غیره را اجرا نماید.

۳- گروه صنعتی کیا احسان در سال ۱۳۶۳ با تشکیل شرکت تحول فعالیت خود را آغاز نموده و با بهره‌گیری از ماشین‌آلات CNC، اسپارک، تراش و ... در زمینه تولید قطعات دقیق صنعتی و قالب‌سازی به‌وسیله آقای رحیم صمدزاده طریقت، تاسیس و تا سال ۱۳۷۰ علاوه بر تولید قطعات و دستگاه‌های متعدد در زمینه‌های مختلف صنعتی و خدماتی به مدت ۸ سال با ارائه خدمات تعمیر و نگهداری و نوسازی انواع ماشین‌آلات اروپایی، توانست اطلاعات بسیار ارزنده‌ای، چه به لحاظ فنی و چه به لحاظ نقاط ضعف و قوت ماشین‌آلات فوق‌الذکر بدست آورده و در اثر همکاری با کارخانجات متعدد آب‌میوه در سطح منطقه (که کلکسیون با ارزشی شامل دستگاه‌های فوق‌الذکر را در ارومیه جمع‌آوری نموده بودند) در سال ۱۳۷۰ این شرکت با ارائه پروژه تحقیقاتی در بررسی خطوط موجود کنسانتره و آب‌میوه و انتخاب بهترین تکنولوژی موجود، توانست امکان جایگزینی قسمت‌هایی از آنها را با استفاده از امکانات داخلی فراهم آورد. این طرح، جزو طرح‌های مصوب استان آذربایجان غربی در چارچوب برنامه توسعه پنج‌ساله دوم کشور، قرار گرفت.

پس از این مرحله با بررسی فراوان، دستگاه Wild Indag آلمان، به عنوان پایه انتخاب و با بهره‌گیری دوباره و دقیق، مهندسی معکوس دستگاه فوق‌الذکر با تجزیه و تحلیل مکانیزم‌ها، اجرا و به‌سازی آنها و با توجه به سهولت و بهینه‌سازی مونتاژ و دمونتاژ و در دسترس بودن قسمت‌های مختلف دستگاه جهت اپراسیون انجام گرفت. اولین دستگاه در سال ۱۳۷۴ تولید و آماده بهره‌برداری گردید. در حال حاضر، بیش از ۶۰ درصد صنعت تولید آب‌میوه کشور، در سایه اقدامات فوق‌الذکر به‌وسیله مجموعه شرکت‌های این گروه صنعتی، ایرانی شده است.

**قبل از انقلاب ماشین‌آلات پرکن قوطی و بطری نوشیدنی وارداتی بودند ولی هم‌اکنون،
کارخانجات متعددی سازنده و صادرکننده ماشین‌آلات پرکن هستند.**

کلام آخر

در حال حاضر صنعت بسته بندی آبمیوه بیشتر تمایل به نوع تتراپک^۱ در بسته بندی دارد که از تکنولوژی بالایی برخوردار و ساخت کشور سوئد و وارداتی است، ولی سازندگان ماشین آلات داخلی با تجربه ای که در امر مهندسی معکوس در طی این سالها پیدا کرده اند و با حمایت دستگاههای زیربط دولتی، از نظر تامین سرمایه تحقیقات و مراحل تولید اولیه، می توانند به صادرات بیشتر فکر کنند.

صنایع تبدیلی از طرفی ماندگاری محصولات کشاورزی را طولانی می کند، که فرصت صادرات بهتری فراهم می - شود و از طرف دیگر، محصولاتی که برای تازه خوری مناسب نیستند، به محصول ارزشمند و صادراتی تبدیل می شود که به چرخه اقتصاد و اشتغالزایی کشور کمک می کند.

---

^۱ - نوع بسته بندی چند لایه است و به منظور نگهداری طولانی مدت مواد غذایی در دمای محیط مورد استفاده قرار می گیرد. به دلیل آب بندی کامل این نوع بسته بندی، استفاده از مواد نگهدارنده در ترکیب ماده خوراکی، الزامی نمی باشد که این امر امتیاز بزرگی برای این نوع پوشش بسته بندی از نظر صنایع غذایی محسوب می گردد.